

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра _____

ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

“24” 03 2023 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти _____

магістр

(бакалавр, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
Гуманітарних та соціальних наук	05 Соціальні та поведінкові науки	053 Психологія	для здобувачів будь якої ОП

Розробники: к. психол. н., доц. Бугайова Н. М.

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання)

(підпис)

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри (предметної комісії):

(назва кафедри)

Протокол № 9 від 15 03 20 23 р.

Завідувач кафедри (голова предметної комісії):

Ю.О.Бохонкова

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією факультету:

(назва факультету)

Протокол № 1 від 23 03 20 23 р.

Голова методичної комісії:

В.Ю.Тарасов

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Передумови для вивчення

Дисципліни, що забезпечують		
Семестр	Найменування дисципліни	Найменування теми
Без необхідних обов'язкових попередніх та супутніх модулів (дисципліни)		

Програма навчальної дисципліни

Розподіл годин за навчальним планом підготовки:

Загальна кількість годин – 150 годин / 5 кредити ЕКТС

Лекції - 28 годин

Практичні заняття – 14 годин

Самостійна робота – 108 годин

Вид заняття	Короткий зміст навчальних занять, тематика індивідуальних та/або групових завдань	Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання	Кількість отримуваних балів min-max
Тема 1. Основи психології вищої школи як наукова дисципліна			
Лекції (2 години)	<u>Стислий зміст.</u> Психологія вищої школи як наукова дисципліна. Об'єкт та предмет дослідження психології вищої школи. Основні завдання психології вищої школи. Основні категорії психології вищої школи. Міждисциплінарні зв'язки психології вищої школи. Методологія науково-психологічних досліджень. Класифікація методів психології вищої школи.	Участь в обговоренні, зворотній зв'язок	0-0,72
Практичні заняття (2 години)	Тема. Основи психології вищої школи в системі наукового пізнання <u>Стислий зміст.</u> Основи психології вищої школи як самостійна наука. Об'єкт та предмет дослідження психології вищої школи. Основні завдання психології вищої школи. Методи дослідження психології вищої школи.	Участь в обговоренні, письмове виконання завдань, індивідуальні завдання	0-4,0
Самостійна робота (9,8 годин)	<u>Стислий зміст.</u> Робота з науковою літературою, з наукометричними базами. Конспектування, складання тезисів щодо додаткової	Навчальна робота, письмове представлення підготовленого матеріалу	0-2,9

	літератури з вивченого матеріалу. Робота з презентаціями.		
Тема 2. Система вищої освіти в Україні			
Лекції (2 години)	<u>Стислий зміст.</u> Поняття вищої освіти, її мета, завдання, структура. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти. Рівні акредитації та типи вищих навчальних закладів. Принципи побудови системи вищої освіти в Україні. Освіта як система. Освіта як процес. Освіта як результат. Демократизація як освітній принцип. Болонський процес як засіб інтеграції й демократизації вищої освіти.	Участь в обговоренні, зворотній зв'язок	0-0,72
Самостійна робота (9,8 годин)	<u>Стислий зміст.</u> Робота з науковою літературою, з наукометричними базами. Конспектування, складання тезисів щодо додаткової літератури з вивченого матеріалу. Робота з презентаціями.	Навчальна робота, письмове представлення підготовленого матеріалу	0-2,9
Тема 3. Освітнє середовище закладу вищої освіти			
Лекції (2 години)	<u>Стислий зміст.</u> Основні напрями реформування вищої освіти та науки у XXI столітті. Криза освіти. Освітнє середовище навчального закладу: поняття, компоненти, фактори. Суб'єктність особистості як основа побудови психологічно безпечного освітнього середовища закладу вищої освіти. Вимоги до особистості фахівця з вищою освітою. Проблема розвитку конфліктологічної, полікультурної компетентності та асертивності суб'єктів освітнього середовища закладу вищої освіти. Психологічні основи педагогічного контролю та оцінки якості навчання студентів. Навчально-професійна діяльність як провідна діяльність студентів у закладі вищої освіти.	Участь в обговоренні, зворотній зв'язок	0-0,72
Практичні заняття (2 години)	Тема. Вища освіта як одна з провідних галузей розвитку суспільства <u>Стислий зміст.</u> Поняття вищої освіти, її мета, завдання, структура. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні	Участь в обговоренні, письмове виконання завдань, індивідуальні завдання	0-4,0

	вищої освіти. Рівні акредитації та типи вищих навчальних закладів. Освітнє середовище навчального закладу: поняття, компоненти, фактори. Психологічні основи педагогічного контролю та оцінки якості навчання студентів.		
Самостійна робота (9,8 годин)	<u>Стислий зміст.</u> Робота з науковою літературою, з наукометричними базами. Конспектування, складання тезисів щодо додаткової літератури з вивченого матеріалу. Робота над презентаціями.	Навчальна робота, письмове представлення підготовленого матеріалу	0-2,9
Тема 4. Студент як суб'єкт освітнього процесу			
Лекції (2 години)	<u>Стислий зміст.</u> Своєрідність соціальної ситуації розвитку сучасного студента. Психологічний зміст періоду юності. Суперечності студентського віку та шляхи їх розв'язання. Новоутворення студентського віку як передумова успішного розв'язання професійних завдань молодим фахівцем. Формування «Я-концепції» студента як показника його особистісного зростання протягом навчання у закладі вищої освіти. Студент як суб'єкт освітнього процесу. Фактори, що визначають соціально-психологічний портрет сучасного студента. Типологія сучасних студентів. Механізми та джерела соціалізації особистості студента в умовах вищої школи. Адаптація студента-першокурсника до навчання у вищій школі.	Участь в обговоренні, зворотній зв'язок	0-0,72
Самостійна робота (9,8 годин)	<u>Стислий зміст.</u> Робота з науковою літературою, з наукометричними базами. Конспектування, складання тезисів щодо додаткової літератури з вивченого матеріалу. Виконання психодіагностичних методик та вправ. Робота над презентаціями.	Навчальна робота, письмове представлення підготовленого матеріалу	0-2,9
Тема 5. Психологічні особливості розвитку особистості студента			
Лекції (2 години)	<u>Стислий зміст.</u> Пізнавальні психічні процеси в навчальній діяльності студента. Емоційно-вольові процеси і психічні стани в навчально-	Участь в обговоренні, зворотній зв'язок	0-0,72

	професійній діяльності студента. Проблема мотивації навчання студента в освітньому середовищі вчз. Психологічні чинники та механізми мотивації навчання студентів.		
Практичні заняття (2 години)	Тема. Психологічні особливості особистості студента як суб'єкта освітнього процесу <u>Стислий зміст.</u> Студентський вік: особливості психічного розвитку особистості, соціальна ситуація розвитку, новоутворення студентського віку. Когнітивна, емоційно-вольова та мотиваційна сфери особистості в навчальній діяльності студента. Формування самосвідомості студентів. Психологічні особливості адаптації студента-першокурсника до навчання у вищій школі.	Участь в обговоренні, письмове виконання завдань, індивідуальні завдання	0-4,0
Самостійна робота (9,8 годин)	<u>Стислий зміст.</u> Робота з науковою літературою, з наукометричними базами. Конспектування, складання тезисів щодо додаткової літератури з вивченого матеріалу. Виконання рекомендованих вправ та психодіагностичних методик. Робота над презентаціями.	Навчальна робота, письмове представлення підготовленого матеріалу	0-2,9
Тема 6. Психологічний аналіз навчання студентів			
Лекції (2 години)	<u>Стислий зміст.</u> Динаміка розвитку студента протягом його навчання у вищому навчальному закладі (проблеми і завдання). Індивідуальний стиль навчально-пізнавальної діяльності студента, його формування та врахування в процесі навчання. Психологічні особливості засвоєння знань студентами. Психолого-педагогічні аспекти організації самостійної роботи студентів. Академічна успішність студентів, критерії та умови її ефективності. Причини неуспішності та їх подолання. Психологічні особливості виховання студентів у процесі навчання. Соціально-психологічні чинники та психологічні механізми формування моральних	Участь в обговоренні, зворотній зв'язок	0-0,72

	якостей студентів. Самовиховання і саморозвиток майбутніх фахівців із вищою освітою. Формування та розвиток загальних та фахових компетентностей студентів засобами психологічних технологій.		
Самостійна робота (9,8 годин)	<u>Стислий зміст.</u> Робота з науковою літературою, з наукометричними базами. Виконання рекомендованих вправ та психодіагностичних методик. Робота над презентаціями.	Навчальна робота, письмове представлення підготовленого матеріалу	0-2,9
Тема 7. Психологічні особливості професійного становлення студентів			
Лекції (2 години)	<u>Стислий зміст.</u> Професіогенез особистості: поняття, етапи, характеристика. Формування професійної спрямованості особистості студента. Розвиток професійної ідентичності. Розвиток професійної самосвідомості студентів. Основні детермінанти професійного становлення студента. Психологічна характеристика етапів професійного становлення студента у вузі. Формування психологічної готовності студентів до самостійного виконання професійних функцій після закінчення вищого навчального закладу. Психологічний супровід готовності до самостійної професійної діяльності майбутніх фахівців.	Участь в обговоренні, зворотній зв'язок	0-0,72
Самостійна робота (9,8 годин)	<u>Стислий зміст.</u> Робота з науковою літературою, з наукометричними базами. Виконання рекомендованих вправ та психодіагностичних методик. Робота над презентаціями.	Навчальна робота, письмове представлення підготовленого матеріалу	0-2,9
Тема 8. Студентська група як соціально-психологічний феномен			
Лекції (2 години)	<u>Стислий зміст.</u> Психологічна характеристика студентської групи. Рівні розвитку студентської академічної групи та шляхи формування студентського колективу. Адаптація, індивідуалізація,	Участь в обговоренні, зворотній зв'язок	0-0,72

	інтеграція як процес та етапи входження студента в студентський колектив. Статусно-рольові позиції студентів в групі. Соціально-психологічні явища в студентській академічній групі та їх вплив на особистість студента. Динаміка міжособистісних взаємин в студентській групі. Проблема керівництва і лідерства в студентській академічній групі. Психологічні особливості студентського самоврядування.		
Практичні заняття (2 години)	Тема. Основні детермінанти навчання та професійного становлення студента <u>Стислий зміст.</u> Психологічна характеристика особливостей навчальної діяльності студентів. Аспекти організації самостійної роботи студентів. Академічна успішність студентів, критерії та умови її ефективності. Психологічна характеристика професійного становлення студентів. Формування та розвиток загальних та фахових компетентностей студентів. Соціально-психологічні явища в студентській академічній групі та їх вплив на особистість студента.	Участь в обговоренні, письмове виконання завдань, індивідуальні завдання	0-4,0
Самостійна робота (9,8 годин)	<u>Стислий зміст.</u> Робота з науковою літературою, з наукометричними базами. Виконання рекомендованих вправ та психодіагностичних методик. Робота над презентаціями.	Навчальна робота, письмове представлення підготовленого матеріалу	0-2,9
Тема 9. Психолого-педагогічна модель особистості викладача вищої школи			
Лекції (4 години)	<u>Стислий зміст.</u> Психологічна характеристика діяльності викладача вищої школи. Етапи та кризи професійного становлення викладача закладу вищої освіти. Психологічна оптимізація процесу професійного становлення викладача в освітньому середовищі закладу вищої освіти. Соціально-психологічні чинники ефективності професійної діяльності викладача. Розвиток	Участь в обговоренні, зворотній зв'язок	0-1,44

	самосвідомості в процесі професійного становлення викладача та самоактуалізація педагога в професії. Ціннісні та смисло-життєві орієнтації як основні чинники світогляду викладача. Психологічні характеристики стилів професійної діяльності викладача. Соціально-психологічні чинники саморозвитку та самоосвіти викладача впродовж життя. Психологічна характеристика професійної спрямованості та компетентностей викладача закладу вищої освіти. Психологічні технології в освітній діяльності викладача закладу вищої освіти. Шляхи формування педагогічної майстерності й підвищення рівня професіоналізму викладача вищої школи. Типи викладачів «очима» студентів. Поняття професійного стресу та професійно обумовлених деформацій особистості. Професійне вигоряння особистості викладача: структура, чинники, симптоми, прояви, подолання. Шляхи профілактики та подолання професійних деформацій викладача. Психотехнології збереження професійного здоров'я педагогів.		
Практичні заняття (2 години)	Тема. <i>Викладач в системі суспільних відносин освітнього процесу</i> <u>Стислий зміст.</u> Психологічна характеристика викладача вищої школи. Чинники та стилі професійної діяльності викладача. Шляхи формування педагогічної майстерності й підвищення рівня професіоналізму викладача вищої школи. Професійні деформації особистості викладача.	Участь в обговоренні, письмове виконання завдань, індивідуальні завдання	0-4,0
Самостійна робота (9,8 годин)	<u>Стислий зміст.</u> Робота з науковою літературою, з наукометричними базами. Виконання рекомендованих вправ та психодіагностичних	Навчальна робота, письмове представлення підготовленого матеріалу	0-2,9

	методик. Робота над презентаціями.		
Тема 10. Професійно-педагогічне спілкування в умовах вищого навчального закладу			
Лекції (4 години)	<u>Стислий зміст.</u> Поняття спілкування: зміст, функції, рівні, види. Структура соціального спілкування: комунікативний, інтерактивний, перцептивний аспекти. Психологічний зміст професійно-освітнього спілкування та взаємодії в освітньому просторі внз. Психологічні особливості взаємодії та спілкування викладача та студентів. Позиція викладача в навчально-професійній взаємодії зі студентами (розуміння, визнання і прийняття студента). Класифікація стилів професійно-педагогічного спілкування та взаємодії в освітньому просторі внз. Психологічні умови ефективності професійного діалогу. Бар'єри професійно-педагогічного спілкування, їх причини та шляхи подолання.	Участь в обговоренні, зворотній зв'язок	0-1,44
Практичні заняття (2 години)	Тема. Психологічний зміст професійного спілкування у вищій школі <u>Стислий зміст.</u> Спілкування як передача інформації. Спілкування як взаємодія. Спілкування як сприйняття людьми одне одного. Класифікація стилів професійно-педагогічного спілкування та взаємодії в освітньому просторі закладу вищої освіти. Психологічні особливості взаємодії та спілкування викладача та студентів. Бар'єри спілкування та шляхи їх подолання.	Участь в обговоренні, письмове виконання завдань, індивідуальні завдання	0-4,0
Самостійна робота (9,8 годин)	<u>Стислий зміст.</u> Робота з науковою літературою, з наукометричними базами. Виконання рекомендованих вправ та психодіагностичних методик. Робота над презентаціями.	Навчальна робота, письмове представлення підготовленого матеріалу	0-2,9
Тема 11. Конфлікти в освітньому середовищі			
Лекції (4 години)	<u>Стислий зміст.</u>	Участь в обговоренні,	0-1,44

	Конфлікти в освітньому середовищі: зміст, чинники, види, специфіка. Стратегії (типи) поведінки особистості в конфлікті. Конфлікти у взаєминах «студент – викладач», «викладач-студентська академічна група», їх причини та шляхи конструктивного розв'язання. Міжособистісні та внутрішньогрупові конфлікти в студентській групі. Шляхи вирішення конфліктів та їх профілактика в студентських групах.	зворотній зв'язок	
Практичні заняття (2 години)	Тема. <i>Психологічна характеристика конфліктів у закладі вищої освіти</i> <i>Стислий зміст.</i> Поняття конфлікту в освітньому середовищі. Причини виникнення конфліктів у закладі вищої освіти. Етапи розвитку конфлікту. Види конфліктів в освітньому середовищі. Особливості поведінки всіх учасників конфлікту. Шляхи розв'язання конфліктів. Профілактика виникнення конфліктів.	Участь в обговоренні, письмове виконання завдань, індивідуальні завдання	0-4,0
Самостійна робота (10 годин)	<i>Стислий зміст.</i> Робота з науковою літературою, з наукометричними базами. Виконання рекомендованих вправ та психодіагностичних методик. Робота над презентаціями.	Навчальна робота, письмове представлення підготовленого матеріалу	0-3
Підсумковий контроль		залік	

Критерії оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Вимоги
90 – 100	A	Здобувач вищої освіти демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в заданому обсязі, необхідний рівень умінь і навичок, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях.
82 – 89	B	Здобувач вищої освіти допускає несуттєві неточності, має труднощі в трансформації умінь у нових умовах.
74 – 81	C	Здобувач вищої освіти допускає несуттєві неточності, має труднощі в трансформації умінь у нових умовах.
64 – 73	D	Здобувач вищої освіти засвоїв основний теоретичний матеріал, але допускає неточності, що не є перешкодою до подальшого навчання. Уміє використовувати знання для вирішення стандартних завдань.
60 – 63	E	Здобувач вищої освіти засвоїв основний теоретичний матеріал, але допускає неточності, що не є перешкодою до подальшого навчання. Уміє використовувати знання для вирішення стандартних завдань.
35 – 59	Fx	Незасвоєння здобувачем вищої освіти окремих розділів, нездатність застосувати знання на практиці, що робить неможливим подальше навчання.
0 – 34	F	Незасвоєння здобувачем вищої освіти окремих розділів, нездатність застосувати знання на практиці, що робить неможливим подальше навчання.